

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : معماری

عنوان:

طراحی مجتمع فرهنگی در بافت تاریخی کرمان

استاد راهنما:

آقای دکتر بهروز منصوری

استاد مشاور:

آقای دکتر مهرداد جاوید نژاد

پژوهشگر:

عقیل زمانی

زمستان 1390

تشکر و قدردانی

سپاسگذارم از استاد محترم جناب آقای دکتر بهروز منصوری که بدون راهنمایی های ایشان انجام این پروژه سخت می نمود.

سپاسگذارم از استاد گرامی جناب آقای دکتر مهرداد جاوید نژاد به دلیل راهنمایی های ارزنده شان.

سپاسگذارم از اساتید گرامی آقایان دکتر محمد رضا پورزرگر و مهندس حمید رضا ناصر نصیر به دلیل اینکه وقت ارزنده شان را در اختیار اینجانب قرار دادند.

تقدیم به :

مادر عزیزم و پدر بزرگوارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : کلیات طرح
2	1-1 بیان مسئله
3	2-1 هدف های تحقیق
3	3-1 اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
4	4-1 سوالات و فرضیه های تحقیق
4	5-1 فرآیند فیزیکی و نارساییهای بافت تاریخی کرمان
6	1-5-1 پیامدهای زیست محیطی در بافت تاریخی
8	1-1-5-1 پیامدهای بهداشتی
9	2-1-5-1 پیامدهای خدماتی و ایمنی
10	3-1-5-1 پیامدهای اقتصادی و اجتماعی
11	2-5-1 نتایج پیامدهای زیست محیطی در بافت تاریخی و ضرورت برنامه ریزی همه جانبه
	فصل دوم: مطالعات بستر طراحی (کرمان)
15	1-2 موقعیت و جایگاه کرمان
16	2-2 عوامل شکل گیری شهر کرمان
16	1-2-2 موقعیت جغرافیایی
16	2-2-2 موقعیت نظامی و سیاسی

- 17-2-3 موقعیت تجاری، اقتصادی 17
- 17-2-3 متغیرهای اقلیمی 17
- 18-2-3-1 دما 18
- 18-2-3-2 برف و باران 18
- 19-2-3-3 رطوبت 19
- 19-2-3-4 وزش باد 19
- 21-2-4 راهبردهای طراحی اقلیمی 21
- 23-2-5 مطالعات جمعیتی 23
- 24-2-5-1 تراکم های خالص و ناخالص 24
- 26-2-6 مطالعات فرهنگی و اجتماعی 26
- 27-2-7 مطالعات اقتصادی 27
- 28-2-8 چکیده تاریخ کالبدی کرمان 28
- 28-2-8-1 تشکیل هسته تاریخی شهر کرمان 28

فصل سوم: مطالعات و چارچوب های نظری

- 42-3-1 مداخله در بافت تاریخی 42
- 42-3-1-1 مرمت شهری 42

1-1-1-3 بازشناسی فرهنگ های معماری برای باززنده سازی بافت های تاریخی و یا مرمت

42 آنها
43 2-1-1-3 دلایل وابستگی به نظر اروپائیان در باب معماری
43 3-1-1-3 نظرمرمتی هشت تن از نظریه پردازان
44 1-3-1-1-3 اوژن ویوله لودوک ^۱
44 2-3-1-1-3 کامیلوبویتو ^۲
45 3-3-1-1-3 لئوناردو بنه و لو ^۳
45 4-3-1-1-3 لوکوربوزیه ^۴
46 5-3-1-1-3 آلدوروسی ^۵
46 6-3-1-1-3 کنزو تانگه ^۶
47 7-3-1-1-3 راب کریر ^۷
47 8-3-1-1-3 برنارد چومی ^۸
48 2-1-3 بهسازی و نوسازی
48 1-2-1-3 پیشینه بهسازی ونوسازی بافت های تاریخی در اروپا
49 2-2-1-3 پیشینه بهسازی ونوسازی بافتهای تاریخی در ایران

¹ - Eugene Viokket-le-Duc

² - Leonardo

³ - Camillo Boito

⁴ - Le Corbusier

⁵ - Aldo Rossi

⁶ - Kenzo Tange

⁷ - Rob Krier

⁸ - Bernard Tschumi

2-3 ضرورت حفظ و احیای بافت تاریخی شهر..... 50

1-2-3 شناخت کالبدی و استخوان بندی شهر تاریخی راهی برای حفظ و احیای آن..... 55

3-3 دسته بندی بافت تاریخی ایران..... 57

4-3 تقابل بین منطق ساختاری بافت تاریخی و روش برخورد با آن..... 61

1-4-3 خرد باوری در معماری و شهرسازی مدرن..... 62

2-4-3 تفکر حسی و بافت ارگانیک..... 64

5-3 نتیجه گیری..... 67

فصل چهارم: هرمنوتیک (به مثابه ابزاری) برای خوانش بافت تاریخی (به مثابه یک متن)

1-4 درآمدی بر هرمنوتیک(تاویل)..... 72

1-1-4 تمایز تفسیر و تاویل..... 72

2-4 بنیان انگاری و هرمنوتیک..... 73

3-4 دور هرمنوتیکی..... 75

4-4 تاویل و دانایی(از متون کهن تا فروید)..... 75

1-4-4 هرمنوتیک کهن..... 75

2-4-4 ارسطو^۱..... 76

3-4-4 آگوستین قدیس^۲..... 76

¹- Aristotle(384-322BC)

²- Saint Augustine (354-430)

77 4-4-4 اسپینوزا ^۱
77 5-4-4 نیچه ^۲
78 6-4-4 فروید ^۳
78 7-4-4 گستاویونگ ^۴
79 5-4-4 تاویل و شناخت
79 1-5-4 یوهان مارتین کلادنیوس ^۵
79 2-5-4 شلایر ماخر (متاثر از کلادنیوس) ^۶
80 3-5-4 ویلهلم دیلتای ^۷
82 6-4-4 تاویل و معنا
82 1-6-4 گادامر ^۸
83 2-6-4 هرش ^۹
84 7-4-4 تاویل و راز متن
84 1-7-4 هوسرل ^{۱۰}

¹- Spinoza, Benedict (1632-1677)

²- Friedrich Nietzsche (1844-1900)

³- Sigmund Freud (1856-1939)

⁴- Carl Jung (1875-1961)

⁵- J.M. cladnues (1710-1759)

⁶- Friedrich Schleiermacher (1768-1834)

⁷- Wilhelm Dilthey (1833-1911)

⁸- Hans-Georg Gadamer (1900 - 2002)

⁹- E. D. Hirsch Jr(born in 1928)

¹⁰- Edmund Husserl (1859-1938)

84	2-7-4 هیدگر ¹
85	8-4 هرمنوتیک مدرن.....
86	9-4 تفاوت دیدگاه فلسفی مدرنیست ها و پست مدرنیست ها نسبت به بازخوانی تاریخ.....
89	10-4 نتیجه گیری.....
92	11-4 عوامل بنیادی معماری ایران.....
92	1-11-4 درونگرایی.....
94	2-11-4 مرکزیت.....
95	3-11-4 پیوند معماری با طبیعت.....
96	4-11-4 هندسه.....
97	5-11-4 شفافیت و تداوم.....
99	6-11-4 راز و ابهام.....
101	7-11-4 تعادل موزون- توازن حساس.....
102	8-11-4 چشم دل.....
102	12-4 سلسله مراتب.....
102	1-12-4 ریشه های سلسله مراتب در فرهنگ اسلامی.....
104	2-12-4 انواع سلسله مراتب در محیط مصنوع.....
104	1-2-12-4 سلسله مراتب حقوقی.....

¹- Martin Heidegger (1889-1976)

- 105 2-2-12-4 سلسله مراتب حقیقی
- 106 3-12-4 درجات سلسله مراتب در محیط مصنوع
- 106 1-3-12-4 سلسله مراتب منطقه ای (محیطی)
- 107 2-3-12-4 سلسله مراتب محله ای
- 107 3-3-12-4 سلسله مراتب عبوری
- 108 4-3-12-4 سلسله مراتب عملکردی
- 110 5-3-12-4 سلسله مراتب فضایی
- 112 4-12-4 تجلی کالبدی سلسله مراتب در شهرهای دوره اسلامی
- 112 5-12-4 سلسله مراتب بافت تاریخی راهی برای احیای بافت صدمه دیده
- فصل پنجم: سیر تحول الگوی میدان بعنوان یک فضای شهری در اروپا و ایران**
- 115 1-5 بررسی تاریخی میدان ها در تمدن کهن اروپایی
- 116 1-1-5 شهرهای نخستین
- 116 2-1-5 یونان باستان
- 119 3-1-5 رم
- 122 4-1-5 قرون وسطی
- 124 1-4-1-5 مجموعه سن مارکو¹
- 126 2-4-1-5 میدان کامپو¹

¹- Saint Mark's Square (Piazza San Marco), Venice, Italy

- 130 3-4-1-5 مجموعه بولونیا^۲
- 131 5-1-5 رنسانس
- 133 6-1-5 نتیجه گیری
- 133 2-5 شهر و میدان در گرایش معماری و شهرسازی پست مدرن
- 133 1-2-5 کامیلو سیتته^۳
- 134 2-2-5 راب کریر^۴
- 135 1-2-2-5 طراحی میدان اسطریش^۵
- 137 3-2-5 کوین لینچ^۶
- 138 4-2-5 راجر تراسینگ^۷
- 140 3-5 میدان در فضای شهری ایران باستان
- 143 4-5 میدان در شهرهای دوران اسلامی
- 147 5-5 میدان گنجعلی خان (نمونه مورد مطالعه)

فصل ششم: نمونه های مورد مطالعه شده

- 152 1-6 نمونه های مطالعه شده در اروپا

¹- Piazza del Campo, Siena, Italy

²- Piazza Maggiore, Bologna, Italy

³- Camillo Sitte

⁴- Rob Krier

⁵- Strish square, Stuttgart, Germany

⁶- Kevin Lynch

⁷- Rager Transick

- 152.....1-1-6 موزه کری د آرت^۱
- 154.....2-1-6 گالری اشتات^۲
- 160.....3-1-6 مرکز فرهنگی ژرژ پمپیدو^۳
- 162.....4-1-6 موزه لوور^۴
- 163.....5-1-6 موزه یهود^۵
- 165.....6-1-6 طرح لئون کریر^۶
- 166.....2-6 نمونه های مطالعه شده در ایران
- 166.....1-2-6 احیای میدان کهنه اصفهان
- 170.....2-2-6 طرح احیا مجموعه کریمخانی شیراز
- 172.....3-2-6 طرح بدنه شرقی چهارباغ اصفهان
- 174.....4-2-6 طرح مجموع میدان بهارستان و مجلس شورای اسلامی تهران
- 177.....5-2-6 طرح احیای محور تاریخی شهر اصفهان
- 179.....6-2-6 طرح احیای شهر قدیم شیراز

فصل هفتم: بستر طرح

- 182.....1-7 معرفی سایت

¹ - Carré d'art museum, Norman Foster, Nimes, France

² - State Gallery, James Stirling, Stuttgart, Germany

³ - Pompidou Center, Richard Rogers & Renzo Piano, Paris, France

⁴ - Louvre Museum, I.M. Pei, Paris, France

⁵ - Jewish Museum, Daniel Libeskind, Berlin, Germany

⁶ - Leon Krier, Chester, England

183 2-7 ابعاد و اندازه سایت

فصل هشتم: برنامه کالبدی طرح

185 1-8 تدوین برنامه کالبدی

185 1-1-8 بخش فرهنگی

185 1-1-1-8 کتابخانه

186 2-1-1-8 مرکزی برای محققین

186 3-1-1-8 سالن نمایش

186 4-1-1-8 فضای تجاری

187 5-1-1-8 موزه

187 6-1-1-8 محل اقامت موقت گردشگران

187 7-1-1-8 فضای باز، سبز و فضای مکث و استراحت

187 2-8 نوع سازه ابنیه

188 1-2-8 پوشش سقف ابنیه

188 2-2-8 شالوده ها

188 3-8 بررسی و پیشنهاد نوع تاسیسات

188 1-3-8 بررسی و پیشنهاد نوع تاسیسات الکتریکی

189 2-3-8 تاسیسات مخابراتی

189 3-3-8 تاسیسات کنترل

189 4-3-8 تاسیسات مکانیکی

190 5-3-8 تاسیسات آب سرد و گرم

190 6-3-8 تاسیسات حرارتی و برودتی

191 7-3-8 تاسیسات آبرسانی و آبیاری

191 8-3-8 تاسیسات اطفاء حریق

191 9-3-8 تاسیسات جمع آوری آبهای سطحی و پسماند

فصل نهم: معرفی طرح

193 منابع

<p>بسمه تعالی</p> <p>دانشکده هنر و معماری</p> <p>*****</p> <p>(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است).</p>	
نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: 101
عنوان پایان نامه: طراحی مجتمع فرهنگی در بافت تاریخی کرمان	
نام و نام خانوادگی دانشجو: عقیل زمانی	تاریخ شروع پایان نامه:
شماره دانشجویی: 88083417400	تاریخ اتمام پایان نامه:
رشته تحصیلی: معماری	
استاد راهنما: آقای دکتر بهروز منصوری	
استاد مشاور: آقای دکتر مهرداد جاوید نژاد	
آدرس و شماره تلفن: استان کرمان، شهرستان زرنند، شهرک شهید باهنر، خیابان شهید نظری، جنب حسینیه - همراه: 09139973665	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج بدست آمده):</p> <p>شهرها، به مثابه ارگانیک پویا هستند که مانند موجودات زنده به وجود می آیند، رشد می کنند و به تکامل می رسند و در نهایت به فرسودگی می رسند. شهرهای تاریخی نیز در زمانهای متمادی و در طی قرون پدید می آیند و به مرور زمان توسعه می یابند. در روند این توسعه عناصر جدیدی به وجود می آیند و تغییر می یابند و در مواردی دچار فرسودگی می شوند. در حال حاضر تحولات پرشتاب اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و صنعتی تغییرات بزرگی را در فضای کالبدی بافت های تاریخی به وجود آورده است. به خصوص در سالهای اخیر (پس از انقلاب صنعتی در اروپا) با ورود ماشین ساختار شهر دگرگون شده است و با اعمال طرح هایی از قبیل طرح جامع و منطقه ای در بافت تاریخی، جداره خیابانهای کشیده شده در داخل بافت تاریخی دارای ارزش تجاری شده و از طرفی باعث افزایش ترافیک شده است و لذا باعث کاهش تراکم جمعیت مسکونی بافت تاریخی شده است. به نظر می رسد با ادامه چنین روندی این فرسودگی مانند یک بیماری تمام پیکره بافت تاریخی را تحت تاثیر قرار خواهد داد و در نهایت منجر به نابودی این میراث ملی خواهد گشت. در این تحقیق سعی شده با طرح یک راه حل پیشنهادی از توسعه این روند در میراث با ارزش گذشته جلوگیری شود. فرضیه آن است که با دخل و تصرف کالبدی و طراحی جدید در بافت تاریخی بتوان برخی از معضلات فرهنگی، اجتماعی موجود را از بین برداشت.</p>	

تاریخ و امضاء:

مناسب است

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست

فصل اول

کلیات طرح

1-1 بیان مسئله

در این پژوهش ایجاد یک حیات جدید با توجه به فرهنگ و تفکر روز و بر اساس پدیده های جدیدی که به دلیل صنعت به عرصه معماری وارد شده است و فرهنگ و تفکر معماری را دچار تحول نموده است، در بافت فرسوده مورد نظر بوده است. در این بافت محدوده ای از آن تخریب شده که به صورت خلع ای در حال گسترش در درون بافت تاریخی شهر می باشد روبرو هستیم. لذا این سؤال پیش می آید که آیا می توان با طراحی در این بافت تاریخی به یک ارتقاء کیفی دست پیدا کرد؟ طراحی که ضمن جلوگیری از روند تخریب بافت پاسخگوی نیازهای امروزی نیز باشد. یکی از موارد مهم در این بافت، واقع شدن آن بین دو خط با ماهیتی متفاوت است: خط بازار و بافت اطراف آن به همراه میدانها بعنوان نمادی از زندگی گذشته و خط خیابان شریعتی بعنوان نمادی از زندگی حال. لذا چگونگی پیوستگی و ارتباط بین قدیم و جدید یکی از موضوعات این تحقیق می باشد.

در شهرهای قدیم عملکردهای مختلفی در تعامل با یکدیگر وجود داشته اند، اما در دوران اخیر منطقه بندی شهری شکاف در بافت تاریخی و در نتیجه تخریب آن را موجب شده است. به همین دلیل یکی دیگر از مسایل این تحقیق باز کردن مسیرهای ارزشمندی از قبیل مسیرهای منشعب شده از راسته بازار و چهارسوق می باشد که به دلیل کشیدن خیابان تجلی از محوطه شهری جدا شده اند.

در پایان با بررسی بافت تاریخی موجود در محدوده طراحی و در نظر گرفتن آن بعنوان یک متن و با تأکید بر بازخوانی لایه های بافت تاریخی، به طراحی مجتمع فرهنگی پرداخته شده است.

1-2 هدف های تحقیق

- تدوین برنامه فیزیکی برای ایجاد مجموعه به هم پیوسته که با بافت پیرامون آن تلفیق شده است.
- ایجاد ارتباطی صحیح بین بافت تاریخی و بافت جدید و باز کردن مسیرهای با ارزش تاریخی (مسیرهایی که از چهارسوق و راسته بازار منشعب می شوند).
- ایجاد فضای فرهنگی برای بالا بردن روحیه فرهنگی محوطه طراحی.
- ایجاد یک حیات جدید با توجه به فرهنگ و تفکر روز بر اساس پدیده های جدیدی که به دلیل صنعت وارد معماری شده، فرهنگ و تفکر معماری را دچار تحول نموده است.

1-3 اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

سرعت تغییرات در عصر اخیر شهرهای دارای بافت تاریخی را با مشکلات بسیار زیادی روبرو ساخته است، مشکلاتی که بر پیکره این شهرهای تاریخی سنگینی می نماید و روز به روز هم در حال گسترش می باشد. در نتیجه این تغییرات، نیازهای زیستی و اجتماعی و چگونگی پاسخگویی به این نیازها تغییر کرده است و ساختار کالبدی و عملکردی شهر نیز کارآیی خود را از دست داده است و لذا بخش هایی از شهر با عدم کارآیی عملکرد، فرسودگی کالبدی، دید و منظر شهری نامنظم و ناهنجاری های اجتماعی روبرو شده است. مسئله مهمی که وجود دارد آن است که با دخل و تصرف کالبدی و طراحی جدید در بافت تاریخی شهر، بتوان برخی از معضلات فرهنگی و اجتماعی موجود را از بین برد.

1-4 سوالات و فرضیه های تحقیق

- آیا با دخل و تصرف کالبدی و طراحی جدید در بافت تاریخی می توان مشکلات اجتماعی و فرهنگی موجود در این بافت را از بین برد؟
- آیا دخل و تصرف در بافت تاریخی و طراحی کالبدی جدید موجب تغییر کارکرد و موقعیت این بخش از شهر می گردد؟
- آیا ساخت و سازهای موجود در بافت تاریخی منطبق بر معیارها و الگوهای امروزی می باشد؟
- آیا بافت تاریخی تنها با عنوان مجموعه ای از زمین های دارای زیرساخت موجود دارای ارزش است؟
- آیا ساخت و سازهای جدید توانسته است نیازهای بافت تاریخی را حل کند؟

1-5 فرآیند فیزیکی و نارساییهای بافت تاریخی شهر کرمان¹

با اینکه در شهر کرمان تغییرات شرایط اجتماعی، فرهنگی و خصوصیات شهری به صورت تدریجی می باشد، تاریخ خاصی را برای پایان یک دوره و آغاز دوره ای دیگر نمی توان نام برد. به طور کلی شکل گیری شهر را به سه دوره می توان تقسیم بندی کرد:

1- شکل گیری اولیه 2- دوره انتقالی (توسعه شهر) 3- دوره صنعتی (ظهور وسایل حمل و نقل)

لذا به دلایلی از قبیل پیشرفت صنعت و تحمیل نامناسب آن به بافت تاریخی شهر و همچنین سست شدن نهادهای فرهنگی نظم دهنده به روابط اجتماعی، چهره شهر دگرگون می شود. به دلیل این تغییر شرایط از طرفی ساختار کالبدی و عملکردی شهر کارآیی خود را از دست می دهد و از طرف دیگر بخش هایی که به دلیل موقعیت خاص کالبدی خود نقش مهمی در ساخت کل شهر بازی

¹ - زنگی آبادی، علی، جغرافیا و برنامه ریزی شهر کرمان.